

جۇڭگونىڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونۇم رايونىدىكى «يوقاپ كەتكەن» ئۇيغۇر ۋە قازاقلار ئۈچۈن مۇراجىئەتنامە

دەررىن بايلىرى، تاھىر ھامۇت

يىتەرلىك پاكىتلارغا ئاساسلانغاندا، جۇڭگونىڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونۇم رايونىدا نۇرغۇن ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا مۇسۇلمان ئاز سانلىقلار قانۇنسىز تۇتۇپ تۇرۇلماقتا. بۇ تۈپەيلى، ئائىلىلەر خانىۋەيران بولماقتا ۋە زور مىقداردىكى ئۆلۈم - يىتىم كېلىپ چىقماقتا. بۇ جەريان بىزگە ھازىرقى زامان دۇنيا تارىخىدىكى ئەڭ قورقۇنچلۇق مىنۇتلارنى ئەسلىتىدۇ. بۇ جەريان يەنە ئەۋلاد خاراكتېرنىڭ جاراھەت ۋە ئىجتىمائىي بالايى - ئاپەتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

ئۆتكەن ئىككى يىلدا، يۈز مىڭلىغان، ھەتتا مىليونلىغان ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەر قايتا تەربىيەلەش لاگېرى سېستىمىسى تەرىپىدىن يۇقىتۇپ تۇرۇلدى. ھەرقانداق بىر ئۇيغۇرنىڭ دېگۈدەك لاگېرلاردا ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ياكى دوستلىرى بار. ئىنساننى بۇنداق قايتا ئۆزگەرتىش تۈرى ئۇلارنىڭ ھاياتىنىڭ ھەربىر قىسمىغا تەسىر كۆرسىتىۋاتىدۇ. خۇددى تەتقىقاتچى گېنېن بۇن ئېيتقاندەك، ئۇيغۇرلار ئۆزىنى «ۋەيران بولغان كىشىلەر» دەپ ئاتىماقتا. «ئادەم يوق»، «يوقاپ كەتتى» دېگەندەك سۆزلەر ئۇيغۇرچىدا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەر بولۇپ قالدى. ئۇيغۇرلار ئىگىدارچىلىق قىلغان شىركەتلەر ۋە باشقا ئىگىلىكلەر مەملىكەت بويىچە تاقالدى. شەھەر ۋە يېزا - قىشلاقلار ئادەمسىز قالدى.

2017 - يىلى ئۇيغۇر ئاپتونۇم رايونىنىڭ سېكرېتارى چېن چۈەنگو شى جىنپىڭ ھۆكۈمىتىنىڭ ئىلھامى بىلەن، ئۇيغۇر ۋە قازاق جەمئىيىتىنى تەكشۈرۈپ ئۆزگەرتىشنى سىسېملاشتۇرۇشقا باشلىدى. چېن 15 ياشتىن 55 ياشقىچە بولغان مۇسۇلمانلارنى ئالاھىدە تەكشۈرۈش ۋە ئۆزگەرتىش نىشانى قىلدى. ئىسلام دىنىنى ئۆگەنگەن ياكى ئۆگەتكەن، چەتئەلگە چىقىپ كىرگەن ياكى ئىشىنىز كىشىلەر تېخىمۇ قاتتىق تەكشۈرۈلدى. جىنايەت تارىخى بار كىشىلەر قايتا زەربە بېرىش نىشانىغا ئايلاندى. بۇ جەرياندا، ھۆكۈمەتنىڭ تەستىقلىشى بىلەن، ھىچقانداق ئەدلىيە تەرتىپىدىن ئۆتكۈزۈلمەيلا بىخەتەر ئەمەس دەپ قارىغان كىشىلەر تۈرمىلەرگە ياكى تېز سۈرئەتتە ئۆزگەرتىپ قۇرۇلغان يېڭىدىن قۇرۇلغان قايتا تەربىيەلەش لاگېرلىرىغا ئەۋەتىلدى. ھەتتا بىخەتەر دەپ قارىغان ئۇيغۇر ۋە قازاقلارمۇ ئاشۇ لاگېرلاردا ئوقۇتقۇچى، قوغدىغۇچى ۋە ياردەمچى ساقچى بولۇشقا بەلگىلەندى. تۇتقۇن قىلىنغانلارنىڭ بالىلىرى دۆلەت ھامىيلىقىدىكى يېڭىدىن كۆپلەپ قۇرۇلغان دارىلماملاردا خەنزۇ تىلى مائارىپى ۋە مەدەنىيىتىدە تەربىيەلەنمەكتە.

بۇ جەرياندا يەنە جەمئىيەتتىكى نۇپۇزلۇق كىشىلەر مۇھىم نىشانغا ئايلاندى. خىتاي ھۆكۈمىتى نۇرغۇنلىغان ئۇيغۇر زىيالىيلارنى ۋە نۇپۇزلۇق كىشىلەرنى تۇتقۇن قىلدى ۋە يوقىتىۋەتتى. بۇ جامائەت ئەربابلرى ئىچىدە دۇتتار شاھى ئابدۇرېھىم ھېيت، ناخشا چولپىنى ئابلاجان ئاۋۇت ئايۇپ، شىنجاڭ تىببىي ئۈنۋېرسىتېتىنىڭ سابىق مۇدىرى خالمۇرات غوپۇر، كارخانىچى ئابدۇجېلىل ھاجىم، شىنجاڭ

ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ مۇدىرى تاشپولات تىيىپ، پۈتۈن چولپىنى ئىرفان ھېزىم، ئەدىپ ئابدۇقادىر جالالىدىن، فولكلور ۋە ئىنسانشۇناس راھىلە داۋۇت قاتارلىقلار ھەمدە ئاللىقاچان تۇتۇپ كېتىلگەن بولسىمۇ، ئەمما ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئەندىشىسى تۈپەيلىدىن مەتبۇئاتلاردا ئاشكارىلانمىغان كۆپلىگەن داڭلىق كىشىلەر بار.

لاگىرلارنىڭ شارائىتى ئىنتايىن ناچار بولۇپ، لاگىرغا قامالغانلارنىڭ فىزىئولوگىيەلىك ۋە پىسخولوگىيەلىك ئازاپ - ئوقۇبەتلەر ئىچىدە تۇرىۋاتقانلىقى كۆپلەپ خەۋەر قىلىنماقتا. كۆپلىگەن كىشىلەرنىڭ كېسەل بولۇۋاتقانلىقى ۋە ئۆلۈپ كېتىۋاتقانلىقى ئاشكارىلىنىۋاتىدۇ. ھەتتا تۇتقۇنلارنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈۋېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ ئاياق بوغۇچلىرى ۋە تاسمىلىرى ئېلىۋېلىنغان. جەسەت كۆيدۈرۈش ئورۇنلىرىنىڭ يېڭىدىن تۈيۈقسىز كۆپلەپ قۇرۇلۇشى ئادەمنى كەڭ كۆلەملىك قىرغىنچىلىقنىڭ بىشارىتىدىن ئەندىشىگە سالىدۇ.

جۇڭگونىڭ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىدىكى لاگىرلار توغرىلىق تېخىمۇ كۆپ مەزمۇنلارنى ماگىستىر فىسكىجو تۈزگەن خەۋەرلەر كاتولوگىدىن كۆرۈڭ.

بىز جۇڭگو ھۆكۈمىتىنى قايتا تەربىيەلەش لاگىرى سىستېمىسىنى دەرھال بىكار قىلىپ، قانۇنسىز تۇتۇپ كېتىلگەن، يەنى «يوقاپ كەتكەن» بارلىق ئۇيغۇر ۋە قازاق تۇتقۇنلانى دەرھال قويۇپ بېرىشىگە چاقىرىمىز.

بىز يەنە شۇنى مۇراجىئەت قىلىمىزكى،

* تۇتقۇنلارنىڭ قامالغان ئورنى ئاشكارىلىنىشى، ئۇلار بالىلىرى ۋە سۆيۈملۈك كىشىلىرى بىلەن جەم بولۇشى كېرەك.

* جۇڭگو ھۆكۈمىتى بارلىق ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەردىن بولغان ۋىجدان مەھبۇسلىرىنى دەرھال قويۇپ بېرىشى كېرەك.

* جۇڭگو ھۆكۈمىتى ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ پاسپورتقا ئىگە بولۇش ۋە ئەركىن ساياھەت قىلىش ھوقوقىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

* جۇڭگو ھۆكۈمىتى ئۇيغۇر، قازاق ۋە باشقا ئاز سانلىق مىللەتلەرنىڭ ئۆز دىنى ئېتىقادى ۋە مىللىي مەدەنىيىتىنى ساقلاپ قېلىشىغا كاپالەتلىك قىلىشى كېرەك.

بۇ مۇراجىئەتنى قىلىۋاتقانلار: